

SÅDAN VÆGTER DU DILEMMAET ...

Vi kommer alle ud for det. Det vanskelige valg. Den svære beslutning. Vi bliver rådvilde. Og vi ved ikke lige, hvad vi skal ty til. Men det er der råd for. Vi har sat eksperterne stævne. Læs med, og få gode råd til, hvordan du træffer de rigtige beslutninger

EN SKANDALEOMBRUST nordjysk psykiater, der fejldiagnosticerer sine patienter. Blodforgiftning og brækkede kæber hos en hollandsk tandlæge. Der findes masser af aktuelle eksempler på skandaler i sundhedsvæsenet. Skandaler, som Branche-sektion Sundhed & Velværes medlemmer risikerer at være vidner til.

Men det behøver slet ikke at handle om så belastede sager, før vi oplever, at vi står i en svær situation - i et dilemma, som vi har svært ved at tage beslutninger om. Uanset hvad vi arbejder med, løber vi nemlig alle ind i dilemmaer. Det kan handle om tandlæger, der fakturerer for unødige behandlinger. Pårørende, der er en tand for nysgerrige på deres næres fortrolige forhold. Eller en arbejdsgiver, der behandler sine ansatte dårligt.

- Vi oplever alle at stå i faglige eller etiske dilemmaer. Som sundhedsfaglige har vi både et professionsansvar og et ansvar for at handle i patientens interesse. Og det skal stå øverst, når vi skal løse et dilemma, kon-

staterer Soile Friis, som er formand for Danske Lægeselektriker/HK.

LEX SPECIALIS I SUNDHEDSJURA

Men hvad er det egentlig for et professionsansvar, sundhedspersoner står med? Det spørger vi underviser i sundhedsjura på Handelsfagskolen i Odder Rita Lienhøft om.

- Sundhedsansatte uden autorisation er ansvarlige i forhold til Forvaltningsloven. Og fordi de håndterer personfølsomme oplysninger, er deres arbejde også omfattet af Persondataloven, siger hun og fortsætter:

- Da de typisk handler på vegne af autoriserede, når de udfører kliniske opgaver, betragtes de jævnfør Sundhedsloven som sundhedspersoner. Og derfor er det afgørende, at de - i hvert fald i hovedtræk - kender de juridiske regler, som gælder for sundhedspersoners arbejde. De skal holde sig inden for dem og rådgive om samme, og de risikerer at blive "trukket med i faldet", hvis de har været med i en proces, hvor reglerne ikke er blevet overholdt.

DYD, PLIGT ELLER KONSEKVENSENS?

Inden for moralfilosofien taler man om tre etiske retninger, man kan bestræbe sig på at handle i overensstemmelse med:

DYDSETIK: lægger vægt på at være et dydigt menneske, der følger "den gyldne middelvej". En handling er etisk, når den er midt imellem overdrivelsen og manglen.

PLIGTETIK: lægger vægt på at handle i overensstemmelse med pligter. Når man kan ønske, at alle skal handle på samme måde i samme situation, så er der tale om plighthandlinger.

KONSEKVENSETIK: lægger vægt på resultatet. En god handling er den handling, som har de bedste konsekvenser for flest mulige mennesker.

Rita Lienhøft forklarer, at det fx gælder bestemmelserne om patientrettigheder såsom selvbestemmelse, informeret samtykke, videregivelse af oplysninger samt aktindsigt.

- De skal kende lovene og overholde dem. Når love overlapper hinanden, eller når der er konflikt mellem forskellige love, så træder lex specialis-princippet i funktion. Det betyder, at man vælger den lov, som er mest hensigtsmæssig i den pågældende sag, siger Rita Lienhøft.

Hun understreger, at patientrettigheder altid står højere end de øvrige regler.

SE, FORSTÅ OG VÆRDSÆT ETIK

- Når vi bevæger os væk fra lovgivningen, eller man er i tvivl, så kommer det til at handle om skøn. Og så bliver det etik. Det sker hver dag, at afgørelser beror på skøn. Og så skal man have redskaber for at navigere i gråzonerne, siger Rita Lienhøft.

Skøn bliver altså baseret på etik. Det er opfattelsen af, hvilke handle- og tænkemåder der grundlæggende er rigtige og forkerte eller gode og dårlige. Da vi lever i en tid med stigende fokus på netop

etik, er det vigtigt, at man laver kvalificerede skøn, mener adjunkt på Afdeling for Sundhedstjenesteforskning på Københavns Universitet Jeanette Bresson Ladegaard Knox.

- Det bliver vigtigere og vigtigere at kunne vise, at man har gjort sig etiske overvejelser i klinikken. For sundhedspersoner skal i stigende grad forklare sig over for patienter, kolleger og nogle gange samfundet. For at kunne det er man nødt til at have sin bevidsthed rettet mod det etiske felt; se, forstå og værdsætte etik, siger hun.

Inden for en række forskellige fag - især i sundhedsfagene - findes der en etisk kodeks eller fagetik, der giver nogle retningslinjer for, hvad der fx er en god læge, tandlæge eller sygeplejerske. Og det er med til at skabe en bevidsthed omkring det etiske felt; en selvbevidsthed omkring, hvordan man forstår sin profession etisk set, og hvad man - moralsk - står til regning for, forklarer adjunkten.

UD MED MENINGER OG FØLELSER

Hverken lægesekretærer, tandklinikassistenter eller andre af Branchesektion Sundhed & Velværes medlemmer kan læne sig op ad noget etisk kodeks, for de findes ikke for faggrupperne. Derfor skal svaret på, hvad der er rigtigt og forkert, findes i etikken.

- Hvis loven er uklar eller åben for fortolkning, skal du vurdere, om en handling er etisk eller ej. Du kan ikke give et svar, som er gyldigt til al tid. Men du kan opstille nogle kriterier for, hvordan du kan finde frem til, hvad det vil sige at handle etisk, siger Jeanette Bresson Ladegaard Knox og fortsætter:

- Det handler om at lære at ræsonnere og argumentere for, hvor du står etisk set, i stedet for at det er forudfattede meninger og følelser, du handler ud fra. Det etiske analysearbejde skal i gang.

IND MED ANALYSE

Når man skal analysere, er det ifølge ekspertten vigtigt, at man gør sig nogle bestemte overvejelser omkring situationen, begreberne, argumenterne og selve

// Når vi bevæger os væk fra lovgivningen, eller man er i tvivl, så kommer det til at handle om skøn. Og så bliver det etik. Det sker hver dag, at afgørelser beror på skøn. Og så skal man have redskaber for at navigere i gråzonerne

Rita Lienhøft

SÅDAN ANALYSERER DU ETISKE DILEMMAER

SITUATIONEN - Hvad er situationen? Og hvad er det, der gør situationen særligt svær eller dilemmfyldt?

BEGREBERNE - Hvilke begreber er på spil? Og er der enighed om, hvad de betyder?

HANDLING - Hvad er dine handlemuligheder?

ARGUMENTER - Hvad taler for og imod?

ALLE DE RELEVANTE LOVE ...

FORVALTNINGSLOVEN handler blandt andet om inhabilitet, aktindsigt, partshøring, klagevejledning.

PERSONDATALOVEN handler blandt andet om behandling af personfølsomme oplysninger og værdispringsreglen.

SUNDHEDSLOVEN handler blandt andet om tilskudsregler og patienters retsstilling såsom selvbestemmelse, informeret samtykke, videregivelse af oplysninger og aktindsigt.

handlingen. Lad os sige, at I står i et dilemma, hvor I er i tvivl om, om I skal vægte tavshedspligt eller informationspligt i en sag ...

- Dilemmaet opstår altid i en bestemt situation. I skal spørge jer selv, hvad det er ved situationen, der kalder på fx tavshedspligt over for informationspligt. Er I sikre på begreberne? Forstår du og din kollega det samme, når I taler om det?, siger Jeanette Bresson Ladegaard Knox og fortsætter:

- Hvad taler for, at I følger det ene og det andet begreb, og hvad taler imod? I

kan opremse for og imod i det uendelige, men I er nødt til at træffe en beslutning. Ofte kan det være fuldstændig indlysende, hvad I skal gøre. Men det kan også være, at I står i et så stort dilemma, at I er nødt til at ofre et af principperne som fx tavshedspligt eller informationspligt. I er nødt til at træffe en beslutning, så I er nødt til at vurdere, hvad der vejer tungest.

Er du medlem af HK, og står du i et juridisk eller etisk dilemma, du har svært ved at løse, så kan du altid kontakte din lokale HK-afdeling. //

OM BRANCHESEKTION SUNDHED & VELVÆRE

Er du ansat hos praktiserende tandlæger, læger eller i et fitnesscenter, hører du hjemme i Branchesektion Sundhed & Velvære, en af syv branchesektioner under HK/Privat. Branchesektionen har ca. 8.000 medlemmer og er ledet af en bestyrelse, der vælges hvert 4. år på et delegeretmøde.

Formand
Bonnie Blirup,
mobil: 31 23 75 78,
e-mail: bonniebli@ofir.dk

Redaktionssekretær
Yasemin Yigit (DJ),
tlf.: 33 30 44 01,
e-mail: yasemin.yigit@hk.dk

DEADLINE FOR KOMMENDE NUMRE

Har du en idé til en artikel til Branchesektion Sundhed & Velværes sider i HK/Privatbladet, kan du kontakte:

Jeanette Hansen,
mobil: 22 40 28 91,
e-mail: jeanettehansen@mail.dk

NR. 5
Udkommer 27. maj
Deadline er 22. april

NR. 6
Udkommer 24. juni
Deadline er 20. maj

NR. 7
Udkommer 26. august
Deadline er 17. juni

MERE ETIK, TAK!

/ FAGLIGT SYNSPUNKT

Jeanette Lissi
Hansen, næstformand i
Branchesektion Sundhed
& Velvære

MAN SKAL HØRE MEGET, før ørerne falder af! Og som frivillig i Branchesektion Sundhed & Velvære har jeg hørt ikke så lidt endda. Mange oplever uskønne ting derude på klinikkerne, i praksisserne og på behandlingsstederne. Situationer, hvor vi bliver sat i et fagligt eller etisk dilemma.

Det kan både være de unormale forhold i hjemmet, vi får mistanke om, som sætter os i et dilemma. For hvornår skal vi informere myndighederne om, at et barn måske bliver udsat for mishandlinger eller har anoreksi? Er patienten blevet tilstrækkeligt oplyst om behandlingsmuligheder, bivirkninger eller betalingen? Hvornår skal vi fortælle en pårørende noget? For slet ikke at tale om de mange situationer, der opstår mellem arbejdsgiver og ansatte.

Dilemmaer opstår på arbejdspladser i alle brancher. Men det er anderledes i vores branche. Som en del af sundhedsvæsenet - en grundpille i det danske velfærdssamfund - er det vores opgave at levere ydelser, der kan være af stor betydning for en persons overlevelse, livskvalitet og sundhed. Derfor har vi et skærpet ansvar for at overholde en slags professionsetik.

Men der findes ingen professions- eller fagetik på vores områder. Nuvel, etik var da på skoleskemaet, dengang jeg blev uddannet, og er det fortsat. Og vores opmærksomhed på etik udvikler sig heldigvis hurtigere, end dengang vi alle gik i flinkeskolen, i takt med at befolkningen udvikler sig til kritiske forbrugere ... Aldrig før har vi set så mange klage.

Det er op til os at få formuleret en etik for vores fag. Indtil vi i fællesskab får gjort det, må vi hver især påtage os et ansvar for at blive kloge på etik. For det er ikke let at navigere i.

For handler det om at gøre det rigtige, det gode eller det med mindst ringe konsekvenser? Ja, det kommer helt an på situationen. Derfor skal vi blive skarpe til at tale med hinanden, analysere og vurdere dilemmaerne. Og kommer vi i tvivl, så står der folk parate hos HK, som vi kan sparre med om lovgivning og etik.

FAGLIGT NYT

GÆLDER FIRE VALGFRI DAGE FOR ALLE?

Et medlem har spurgt faglig afdeling, hvordan paragraffen om valgfri elementer i overenskomsten mellem Tandlægeforeningen og HK/Privat skal forstås. Ifølge overenskomsten kan medarbejder og arbejdsgiver aftale, at medarbejderens valgfri element konverteres til frihed med løn i 4 dage. Medlemmet spørger, om alle - uanset om man er ansat 37, 32 eller 25 timer om ugen - har ret til 4 dage.

Svar fra Charlotte Meyer - faglig sekretær i HK/Privat:

Når man konverterer det valgfri element, skal man gøre det forholdsmæssigt, alt efter om man er på hel- eller deltid. Hvis man er ansat 37 timer pr. uge, har man ret til 4 dage a 7,4 timer. Hvis man er ansat 32 timer pr. uge, har man ret til 4 dage a 6,4 timer. Hvis man er ansat 25 timer, har man ret til 4 dage a 5 timer. Hvis man plejer at arbejde fx 32 timer pr. uge fordelt over 4 dage, kan man samlet set holde fri 25,6 timer. Det betyder, at man ikke får 4 fulde fridage ud af det, da man arbejder mere end 6,4 timer pr. dag, de 4 dage man arbejder i en uge. Derfor kan det ofte betale sig at lave en aftale med arbejdsgiver om at samle sine timer, så man får flest mulige samlede dage - 3 hele dage plus 1,6 timer på 4.-dagen.

UDDANNELSES-DAGE FOR LÆGESEKRETÆRER

HK/Privat og Praktiserende Lægers Organisation (PLO) holder sammen uddannelsesdage for lægesekretærer 28. april i Korsør, 25. maj i Rebild eller 14. september i Kolding.

Meld dig til på TILMELD.DK/KPUKORSOERAPRIL2016

HOLD ØJE MED LISTER OG REGISTRE

En tandlæge fra Præstø har ladet sin klinikassistent og sin tandplejer udføre tandlægearbejde og er nu endt på Styrelsen for Patientsikkerheds tilsynsliste. Tandlægen har nemlig forsømt at føre tilsyn med kvaliteten, at oplyse patienter om, at det ikke var en tandlæge, der udførte behandlingen, og endelig har han fusket med journalen og skrevet sig selv på som behandler.

- Der findes brodne kar i alle brancher. Heldigvis kan vores medlemmer hurtigt orientere sig om, hvilke læger, tandlæger og andre sundhedspersoner, der ikke forstår at følge reglerne. Det kan være godt at vide, inden man søger arbejde hos ny arbejdsgiver. Så hold øje med tilsynslisten og autorisationsregistret, siger faglig sekretær i HK/Privat Charlotte Meyer.

Tjek Tilsynslisten på: STPS.DK/DA/DS/TILSYNSLISTEN

Tjek Autorisationsregistret på: STPS.DK/DA/DS/OPSLAGAUTREG